

EUSKAL IZENDEGIAK EGINDAKO BIDEA

Baiona, 1999-II-26

Josemari Satrustegi

Laurogei urte bete zituen iaz Euskaltzaindiak. Euskal elkarte gutxik bezala lortu du berak gertakizun ilunen historia nahasian etenik gabe orain arte bizirik irautea.

Ibilaldi horren berrogei urte eta zertxobat gehiago daramat neuk bere gupilean biraka, 1957an urgazle izendapena jaso eta 1963an euskaltzain oso egin nindutenetik. Euskaltzaindiaren adina erdia eta gehiago ezagutu dut beraz bere barnetik eta, zeresanik ez, gerra osteko pizkunde gutzia.

Duela hogeita hamar urte, 1969an, *Euskal Izendegiaren* ardura hartu nuen, beste ekintza batzuen artean, Akademiak eskatu zidalako eta buru belarri ekin nion lanari. Ez nintzen hutsetik hasi. 1966an egina zuen Aingeru Irigaraik Akademiaren izenean *Nomenclátor Euskérico de nombres de pila* izeneko bilduma; eta lehenago, pertsona-izen euskaldunen iturburuan kokatzen da Sabino Aranak 1897an sortutako *Deun-Ixendegi Euzkotarra*. Ehun urte luzeko historia eman-korra da, beraz, hegoaldean pertsona izenen borrokak egindakoa, eta altxor baliotsua da jadanik eskuartean daukaguna. Hori kontuan eduki gabe ezin da inor gaiaz jabetu eta, hainbat gutxiago, zentzuzko erabakiak hartzera sartu. Hara zergatik ausartu naizen *Euskal Izendegiak* egindako bidez Euskaltzaindiaren batzarrean mintzatzen.

HISTORIA LABURRA

Hiru argitalpen izan ditu Euskaltzaindiaren *Euskal Izendegia* bilduma ofizialak. 1972an atera zen azal gorria duena. Bost urteren buruan, 1977an, azal berdea, eta 1983an marroia. Bi lehenbizikoak Vasconia banketxearen dirulaguntzarekin, eta Euskadiko Kutxaren babesean hirugarrena. 160.000 ale banatu ziren batz bestea.

Egoera oso desberdinetan antolatuak dira liburuxka hauek eta euskal pertsona izenenen arloan emandako urratsen lekuko zehatzak dira denbora berean. Lehenengo liburuskaren garaiari pertsona izenen esparrua lege aldetik oso mugatua eta murrizta zen hegoaldean. Gerra osteko giroan ateratako 1957ko le-

gearen arabera, gaztelerazko pertsona izenei bakarrik aitortzen zitzaien ofizialtasuna. Urte horretako ekainaren 8ko legeak zioen 54. artikuluan erdal itzulpena zuten izen guztiak gazteleraz ipiniko zirela juzgatueta. Horrek esan du, kristau egutegiko santuen izenak *Pedro, Antonio* edo *Luisa* moduan, erdaraz bakarrik erabil zitezkeela. Era berean, Andra Mariaren bizitzako misterioen aipamena ere erdara soilean bakarrik onartzen zen, hala nola *Anunciación, Concepción* edo *Asunción*. Ama Birjinaren debozioko hiztegiak ere ez zeukan euskaran sarrerarik eta *Carmen, Rosario* eta *Mercedes* izenen antzera erabili behar ziren beti. Eta zeresanik ez, noski, Sabino Aranaren *Deun-Ixendegia* bazterturik gelditu zen inolako baliapen ofizialik gabe eta izen zerrenda hark jai zuen. Debekaturik zegoen izen haiek ipintzea eta gerra aurretik jarritakoak aldatu egin ziren juzgatueta. Ez Errejistroetan bakarrik, bizitzako edozein mailatan zuen eragina agindu hark. Amaia Zuloaga magisteritzako ikasketak burutzean harri eta zur eginik gelditu zen 1957an maestra titulu ofizialarekin, *Amaia* ez baino *Maria Fin* baten izenean zetorkiola ikusita. Egocera tamalgarri hartaz jendea jabetzeko esaten dut hau guztia, eta eraso lotsagarri aurre egiteko, erdal itzulpenik gabeko izenak bildu edo asmatzeari ekin zion jendeak. Saio haien adierazgarri da, adibidez, Goierriko bilduma aipagarria. Hitzaurrean honela dio: “Ba liteke, izen batzuei buruz juzgatuan, oraingoz, zailtasun apur bat ipintzea. Elizak, ordea, ez du oztoporik ipiniko”. Izen berrien atal bat zekarren, ohar honekin: “Hontan bai lehiatu garela multzo handi bat biltzen, edotariko aukera izateko moduan”. Asmatuen zerrendan *Karden, Kikit, Supizt, Seskezi* eta *Tarika* modukoak ikus daitezke.

Euskal izenen irrika gehitzen zihoan herrian eta ahal zen neurrian eskariei erantzun nahian, 1966ko bilduma osatu beharra ikusi zuen Euskaltzaindiak eta neu arduratu nintzen bildumaz. Asmakizunak alde batera utzita, hitz jatorrekin zerrenda gehitzea zen helburua, eta dokumentu zaharretako nahiz herri tradizioko izenak biltzeari ekin zitzaion. Andra Mariaren ermita eta tokian tokiko izenek eskaintzen zuten harrobi nagusia. Izen berezirik ez egon arren, parrokia guztietan baziren Ama Birjinak eta horretaz baliaturik, *Ainhua, Eneritz* eta *Nagore* moduko herri-izenak ere sartu nituen. Jakinaren ganean egin zen hori. Zaila zitzaien legegizonei muzin egitea iker-saiorik gabe. Denbora berean, beste alor batzuetako izenen bat edo beste ere sartu zen, hala nola *Saioa* mendi izena, eta *Oihana* edo *Oinaze* moduko hitz arruntak, geroago etorriko ziren beste askoren aurrelari.

Bigarren liburuxka, azal berdeduna alegia —koloreaz bereizten baitzituen jendeak— 1977ko urtarrilaren 4an ateratako 17/1977 lege garrantzitsuari emandako erantzuna da. Ordu arteko muga estuak ezabatuz, Estatu barruko edozein hizkuntzarako pertsona izenak onartzen ditu arau berriak, duintasun eta itxura onekoak izanez gero. Denbora berean, aita-amen gogoaren kontra Errejistroan ipinitako izenak doan aldatzeko bidea irekirik uzten du. Hori dela eta, bostehun izen gehitu zitzaizkion aurreko zerrendari.

Aurrerapausu eskergarria izan zen berriro 1980ko urtarrilaren 2an Errejis-tro eta Notaritzako Zuzendaritza Orokorrak plazaratutako zirkularra bertan ematen diren zehaztasun eta norabide irekiengatik. Gurasoek nahi duten izena haurrari ipintzeko eskubide osoa aitortzen du, alde batetik, eta kristau izenak ezezik beste edonolakoak ere ontzat ematen ditu, bestetik. Egoera berri honen ondoren plazaratu zen 1983an *Euskal Izendegiaren* hirugarren edizioa. Horrela, aldian aldiko baldintzapean bultzada aurrerakoia zentzuarekin jokatu izan da hogeita hamar urte hauetan, ez beti nahi zena eginez, ahal zena baizik, be-zko lorpen eta akats guztiak barne direla.

Euskaltzaindiak kontuan eduki behar du gurasoek eskubide osoa dutela haurrari izena ipintzeko. Ezin da hori mugatu. Egunero ari dira pertsona izen berriak agertzen. Legezko eskubidea da eta gure eginkizuna etorki horien au-rrean grafia eta arau moduko zerbait gomendatzea besterik ez da.

LEGEZKO OZTOPOAK

Bildumak apailatzeaz bestalde, erantzunkizun itzala zekarren berekin izen-degiak. Juzgatuetako iskanbilak alde batetik eta jendearen eskariak bestetik, zerbitzu astun baten zama dago kontu honen atzean. Arazoak ez ziren noski berdinak edizio guztien garaian. Hasieran hiru gai ziurtatu behar zituen gure agiriak: aukeratutako hitza egokia zela pertsona izendatzeko, neska-mutilak el-karrengandik bereizten zituela, eta ez zuela erdaraz kidekorik (*que no induce a error de sexo y carece de equivalente onomástico en español*).

Bazen epaileren bat edo beste bere kasa gauzak egin ohi zituena eta Ger-nikako juzgatu, adibidez, *Golondrina* ipini zioten *Ainararen* ordez neskatila gaixo bati.

Antzinako gure izen zaharrak nonbait ez ziren legegizonen gogokoak, eta ezetz borobilaren ondotik hasten ziren epaitegiko ibilerak. Badaki horren berri hemen Juan San Martin euskaltzainak, lau urte gosta baitzitzaion bere semeari *Unai* izena legeztatzea.

Buru-belarri sarturik ibili ginen euskararen eskubideak zaindu nahian. Bi aldizkaritan ematen nituen nik, banan-banan, euskal izenen proposamenak: *Diario de Navarra* ateratzen zuen "Nafar Hizkuntzan Orria" izeneko euskal atalean, eta *Príncipe de Viana* euskarazkoan. Liburu bat osa liteke lantxo haiek guztiak bateratuz. Behin baino gehiagotan auzira eramana izateko arriskuan ere egon nintzen. Madrilen *Amaia* izena debekatu zuen Orozco epaileari buruz egin nuen izkribuak, adibidez, baztarrak astindu zituen eta deitua izan nitzen Iru-ñeko epaitegira. Izen hori, *indecoroso, extravagante e impropio de persona* omen zen. Euskaltzaindiak 1970ko ekainaren 26an Gasteizko 'Sancho El Sa-bio' Elkartearen egindako batzarrean nirekilako adostasun osoa agertu zion Iru-ñeko artzapezpikuari, orduko konkordatoa baliatzeko eskatuz auzitik ni libra-

tzeko. Tabera Kardinal zenak deitu ninduen eta legegizon zen aldetik hitzez hitz izenpetu lezakeela berak gogotik lan hori, esan zidan, eta burua goian zuela agertu ere bai epaitegian. Moreno Mocholi zen Iruñeko epaitegiko burua eta nere agerpenaren ondoren honako hau esan zidan: *'Qué poco se les conoce a ustedes del Ebro para abajo. Pero poco más se nos conoce a los de Cádiz'*. Madrilgo auzitegiko erabakia Orozco epailearen aurkakoa izan zen, eta *Amaia* izena ohore guztiekin sartu zuten hango Errejistroan.

Bigarren edizioa, azal berdeduna alegia, urrats handi baten ondoren etorri zen. 1977ko urtarrilaren 4ko 17/1977 legeak bide zabalak ireki zizkion pertsonen izendegiari. Gaztelerazko itzulpenaren oztipoa gainditurik, Estatuko edozein hizkuntzatan izenak ipintzeko eskubidea ematen zuen lege berriak, alde batetik, eta aurreko egoeran gurasoen gogoz kontra ezarritako izenak doan berreskuratzeko ahala, bestetik. Aurrerapen hain garrantzitsua baliatuz plazaratu zen bigarren liburuxka. Hitza pertsona izendatzeko egokia zela eta sexu bereizketa mugaturik zegoela bakarrik ziurtatu behar zen handik aurrera agirietan. Ehundaka paper egin behar izaten genuen urtean zehar gurasoen eskariz.

Lege honen historian badu zeresanik Euskaltzaindiak. Franco hil baino hilabete batzuk lehenago, 1976ko San Isidro eguna zela esango nuke, Errejistro eta Notaritzako arduradun nagusiarekin egon nintzen Madrilan eta, haren hitzetan, ustez erabakiorra izatekoa zen handik ateratako ondorea. Baina, hara non desagertzen den negu sarreran diktadorea eta berriro kale gorrian geratu zen arazoa. Ariasen hurrengo gobernuan Robles Piquer izendatu zuten Hezkuntzako ministro, eta aurretik ezagutzen nuenez, baliagarri gerta zitekeela iduritu zitzaigun berarekin egotea. Hemen gara Villasante, San Martín, Lizundia eta neu hura ikusten egondakoak. Barregarria badirudi ere, gauez aritu ginen Gasteizko adiskide baten etxean zirriborroa prestatzen, gau erdian trenea hartu aurretik. Hartueman benetan baliotsuak izan ziren eta, Gobernu berriaren hurrengo kontseiluan onartuak izan ziren Barzelonan bi erabaki guretzat oso garrantzitsuak: Euskaltzaindiaren onarpen ofiziala, eta Espainiako hizkuntza guztietako pertsona izenak legeztatzea. Akordio honen garapena da aipatutako 17/1977 urtarrilaren 4ko legea.

Hirugarren liburuxkaren inguruan ere badago juzgatuei dagokien beste gertakizun bat. Aurreko legeak irekitako bidetik 1980an abenduaren 2.eko zirkular baten arabera, kristau izenak ez ezik beste edozein ere ipini dakieke haurrei. Historia, mitologia, tradizio eta arte ederretako pertsonaien izenak, nahiz geografiakoak, adibidez, ontzat ematen ditu. Hitz batean, edozein hitz abstraktu, hiztegiako arruntak eta fantasiakoak balia daitezke pertsona izentzat.

Oraingo egoeran, izena nondik datorren eta zer esan nahi duen jakin nahi du gehienetan jendeak. Denbora galdu eta lana dohainik egiteaz bestalde, erantzunak postaz eta telefonoz eman beharrak urtean zehar dakarren gastua suposatzen du negozio mota honek. Eta musutruk egindako lanak estimu gutxi

duenez gaurko gizartean, *Euskal Izendegiak* egindako bidea azaltzera behartuak ikusi gara gu ere gaur hemen.

Nehork dudarik izan ez dezan, *Euskalkaindiak inoiz egin duen Jagon Sai-leko ekintzarik sendoenetako eta emankorrena izan da pertsona izenena*. Euskal gizartean azken hamarkadatan nortasun agiriak nola antzaldutuak diren ikusi besterik ez dago. Belarririk duenak entzun beza.

IRIZPIDEAK

Hainbeste borrokaren ondoren lortutako emaitzak legezko bi baldintza bazter-ezinak daramatza berekin: pertsonentzat hartzen den hitzaren duintasuna, eta sexu berezitasuna adieraz beharra. Horiek dira jokoaren arauak. Erdaraz ere ez dago gaurregun *Resurrección María* gizakiari ipintzeko inolako modurik.

Santutegiko izenek eta Andra Marienek ez dute arazorik sortzen tradizioak berez sailkatu baiditu. Hor ere aldaketak izan dira, noski; adibidez, *Estibaliz* gizonezkoen izena zen lehen, eta orain emakumeena.

Legez baimendutako hitz arrunt eta toki-izenek sortzen dituzte arazoak pertsona izen bilakatzen direlarik. Euskaraz neutroak direnez, era batera ala bestera zehaztu beharrean aurkitzen ginen legearen aurrean.

Onomastikak esparru honetan ez du bere aldetik ezer berririk sortu. Irekitako bide luzea aztertu eta ondoreak jasotzen ahalegindu da. Joera herrikoia edo herrikotua da hemen azaldu dena. Hona zenbait adibide:

-a atzizkidun hitza emakume izentzat eman da eta horren zergatia ikusteko ez dago begiak asko ireki beharrik. Arinkeria edo ezjakintasuna da gazteleraren eragin hutsez gertatu dela esatea. Gazteleraren oinarrian dago latina, besteak beste, deklinabideko *-us*, *-a*, *-um* bere hiru amaiera arruntekin. Ez da ahantzi behar erdara tutik ez zekiten gure euskal herrietan ere meza latinez egin dela oso berandu arte eta kanon zaharrean *Anastasia* eta *Lucia* moduko amaiera zuten emakume santuen izenak entzuten zituela jendeak. Berdin gertatzen zen letanietan errepikatzen ziren santu eta santa izenekin. Horrek ez du esan nahi gaztelerak joera hori areagotu ez duenik. Baina ez berak bakarrik.

Iturri zaharretara jotzen bada, ez dut uste, adibidez, Luzaideko lehen biztanleetan aipatzen den 1330ko *domna Nabarra* de Gorosgaray edo Bizkaiko doña *Nafarra* de Berriz XVI. mendean gaztelaniaren eraginez sortuak izango zirenik, non eta ez den Nafarroa bera arrotz bezala hartzen. Ez da erdi aroko dokumentuetan ugarietia euskal pertsonen kopurua, hala ere hor ditugu *Auria*, *Oneka*, *Ximena* edo *Urraka* moduko izenak gure erregeen jendakietan. Arrotzak ote haiek ere?

Alderantziz, ez da hain zaharra Sabino Aranaren iraultza saioa, jaioberrien negarra gorabehera —edo erdararengandik aldendu nahian— *-a* atzizkia gi-

zonentzat proposatu zuena. *Joseba, Gorka* eta galtzen doan *Koldobika* modukoren bat edo beste jaso du herriak, eta ez ditugu baztertuko noski, baina nola zalantzan jar daiteke gaurregun herriak egina duen bide garbia? Izan gaitezen serioak eta har ditzagun gauzak diren bezala.

Emakume izenak ugariago dira euskaraz gizonenak baino eta bikoiztu egiten dira askotan hitz mugatu eta mugagabeetan errepikatuz. Lehenbiziko edizio gorrian aurrerapauso bat eman zen izenen normaltze bidean, eta Euskaltzaindiak eragozpenik gabe onartu zuen 40. orrian datorren ohar hau:

“*Zuri y Zuria* figuran indistintamente en los documentos y se refieren a personas de ambos sexos. Ahora que la advocación mariana *Zuria* empieza a tener más aceptación, creemos conveniente para la diferenciación de sexo establecer la siguiente norma: *Zuri, Txuri y Txurio* para designar varón. Y *Zuria* o *Zuriñe* para la mujer.”

Lo mismo podríamos decir de *Eder, Ederra; Urdin, Urdina*, etc.

Ez dira asmaketa hutsak. Urdiainen *Andra Mari Zuria* egunean omen ziren herriko festak uztailearen bian. Artaxonako dokumentuetan *Sancta Maria Zuria* aipatzen da. *Andra Mari Zuria* esaten da Oñatin. *Txurio* etxe-izen zaharra da Arruazu nere herrian eta gizonetzotzat hartzen da *Txurioneko* nagusia. *Txuriko* da Lakuntzako beste etxeizen bat gaur ere eta *txurikonekoak* bertako biztanleak.

Hain gauza traketsa ote da Tolosako artxiboan agertzen den *Nabar* gizon izena onartzea, *Nabarra* eta *Nafarra* daudelarik Nafarroan eta Bizkaian emakumezkoentzat dokumentaturik? Zer arrazoi dago Onomastika batzordeko proposamenari horretan eragozpenitsuak ipintzeko?

Onomastika batzordeak beste proposamen bat egiten du aurrekoaren gehigarri, *Jaun* eta *Mari/Andre* izen lagun bezala ipintzea dudako kasuetan beziki. Joera hau ere tradizioan oinarritzen da: *Jaundone Petri, Marierramu, Andre Madalen*, e.a. Baina jendeak izen laburrak nahi ditu eta luzeak moztu egiten ditu. Gu horren aurka ezin gara joan eta inor ezin dugu behartu.

Ez ditut hemen Onomastika batzordearen lanari zalantzan ipinitako puntu guztiak bana-banan arrazoituko. Aski luze doa adibide batzuen aurkezpena, baina ikusi eta entzundakoen ondoren beste puntu eztabaidatu bat labur aipatuko dut. *-e* atzizkidun hitzak emakumezkoentzat ibili ohi dira gehien bat, *Adame, Estebe, Jakobe, Mamiñe* eta hain ezagunak ez diren beste salbuspen batzuk gora-behera. Sabino Aranaren emaitzari muzin egiten diotenen aurrean esango dut, herriari bagiratzen diodala beti laguntza eskaintzeko xede bakarrarekin ke-riak alde batera utzita. Sabinoren zerrendatik gehiengoa baztertu du herriak, baina hor dago sendo oinarriturik *-e* atzizkiaren alde hark egindako apustua. *Edurne* eta *Nekane* izenen ereduko emaitza euskararen ondarea da gaur eta, keria koxkorrak alde batera utzita, ez dut uste desegokia edo kaltegarria gerta daitekeenik hizkuntzarentzat. Joera horrek bultzatuta edo inguruko kulturaren eraginez, *-a* amaiera garbia duten izenak *-e* bokalez amaitzera jo du jendeak,

Ana/Ane, eta *Oihana/Oihane* bezala. Eta zer axola du horrek? Azken aldian erdaraz ere *Ane* gero eta gehiago entzuten da, eta *Oihane* aldakinari dagokionez, *Silvia* eta *Silvana* kide biak ibili ohi ditu erdarak inork horrengatik jantzirik urratu gabe. Zer eragozpen egon daiteke jendeak gogoko dituen bi aldakinak onartzeko? Batasuna hautsiko ote luke horrek ala euskal izenen altxor murrizta aberastu?

Ez dut sartu nahi muga gabeko hitz neutroekin, baina ez genioke eragozpenik ezarri behar egindako lanari bidean, bazterturik gelditu nahi ez badu Euskaltzaindiak herriaren aurrean. *Joar* mendi izena neskatilentzat sartu nuen aita batek bultzaturik. Gaurregun mutil izena bezala nagusitu da eta aldatu beharrean aurkitu gara. Arau inposatzaile ez baino jendearen lagungarri izan behar genuke, eta sudur fina du horretan gure herriak erabaki desegokiak baztertzeko.

Azkenik, *deun* eta *done* hizñoei buruz ohar bat. Gurekin edo gu gabe, lagungarri horren erabilera indartzen doa. Alde batetik, Sabino Aranak bere zerrenda *Deun-Ixendegi* deitu zuen. Bazter guztietan nagusitzen doa barra-barra *deun* aukera aparteko luxu bat bezala. Alderantziz, *done* izan da Euskal Herri osoan santu izen multzo batekin erabilitako forma zaharra. Hainbesteko astokeria iduritzen al zaizue, jaun ikasiok, *izen multzo horrekin bakarrik eta santu kidea baztertu gabe* onartzeko Onomastika batzordeak egin duen proposamena? Ala nahiago al duzue idi mutuen isilunean *deun* moda berrikoari bidea irekirik uztea? Hegoaldeari begira eragozpenik sortzen ez badu *done* horrek, Iparraldean *jaundoni* edo *jaundone* ere onar daiteke. Baina, besterik da Iparraldeko egoera eta hemengo jokabidea.

IPARRALDEKO EGOERA

Zoritzarrez, harresi handiko muga du Euskal Herriak Pirinioetakoa. Hizkuntzaz eta tradizioz, burubidez eta bihotzez bikoiztu gaituen muga itsusia.

Euskal Izendegiarekin gure artean gertatzen ari den hau egoera horren on-dore argia da. Ehun urteko historia egin du hegoaldean, lan, neke eta borroka latzarekin, eta Iparraldean zer? Nire esperientziako hogeita hamar urte hauetan ez dut inoiz sumatu urrats handirik ematen. Hartu ditut noski hango zenbait gutun, hitzezko galdera eta telefono ukaldi, beti kezka berarekin: *Kristau izena al da? Bataioz ipini al daiteke?*

Erraz ulertzekoa da ehun urtez ibilitako bide jorratuaren eta, alderantziz, zaindu eta landu ez den basamortuaren artean dagoen desberdintasuna. Bada hala ere arlo honetan Iparralde eta Hegoaldea sakonago banatzen dituen beste diferentziarik. Gurean latinak izan zuen eraginaren ordez, germaniar edo ez dakit nik zer bide jarrai baitzuen frantsesak izenen esparruan. Mugaz bestaldeko euskaldungoaren eta Hegoaldekoaren artean dagoen zaletasunaren alde handia azpimarratu beharrik ez dago euskararen jarraipenari begira. Hori dena

nozitu du azkenean beste gai askotan bezala *Euskal Izendegiak* ere. Ez dugu ikuspegi berdina horretan B. Oihartzabalek eta nik. Ezin dugu inola ere izan, bi muturretan baikaude.

Diferentzia hauek, eta dena esan behar da, ez dira orain duela berrogei urte mugaz bi aldetako euskaltzainok herrian aurkitzen genituenak baino handiago. Ni gazte izan arren orduan eta Dassance, adibidez, adinekoa, untsa konprenitzen genuen elkar eta bi alderdietako egoera desberdinak ikus eta errespetatzeko gai ginen. Anitz ikasi nuen Iparraldekoengandik jendetasun, bihozkada eta harremanen giro goxoan. Ez dut ukatuko. Jakintsunak ziren Lafon, Epherre, Lafitte eta Dassance bera, besteak beste, eta ni gaztea izan arren eta ezjakina ez nuen inoiz maisukeriarik sumatu haiengan. Beste giro bat zen hura.

Nik proposa niezaieke borondate onez Iparraldeko euskaltzainei eta euskalzale guztiei, noski, ahal den neurrian saia daitezela euskal izenen munduan euren bidea egiten, asko baita ekar dezaketen uzta hemen egindakoaren gehigarri. Elkarren arteko lanean lorpenak murriztu ez baino areagotu ditzagun euskararen onerako.

Hamasei urteotan ez du Euskaltzaindiak *Euskal Izendegia*, bere bilduma berritu jendea eskez ibili arren, eta bitartean Iruñean atera zuten orain dela denboratxo bat gurearen izena lapurtuz beste *Euskal Izendegi* bat, eta ez zuen hemen nehork ezer esan. Azken aldi honetan Gipuzkoan egin omen duten beste Izendegi baten berria jaso dut egunkarietan, eta bitartean gu eztabaida antzutan denbora galtzen ari gara. Honela ez dugu aurten ere argitalpen berria aterako.

Onomastika batzordeak lehengoaren jarraipena egitea proposatzen du, zenbait ukitu eta gehigarri sartuz. Izen bakoitzari bere azalpentxo egitea izango litzateke aldaketa nagusia, jatorria, santuen festa eguna eta ermiten kasuan herria eta imajinen zehaztasunak emanez.

Besterik ez, jaunak. *Ekin eta jarrai*. Egin dezagun lan eta egiten utz, denon beharra baitago.